

حقوق تجارت

آقای خلعت بری در کتاب حقوق تجارت خودشان معتقدند که این عمل برخلاف حقی است که پذیره نویس ها بمحض امضاء پیدا میکنند و شرکت موظف است که هر مقدار سهمی که قرار شده است باو بدهد و اگر پذیره نویسی بیشتر باشد هر کدام تاریخش مقدم است حق تقدم دارد و فقط وقتی میتوان تقلیل کرد که تاریخها معلوم نباشد یا در یک روز پذیره نویسی کرده باشند.

این نظر از جهت استدلال حقوقی صحیح است در صورتی که در اعلامیه Prospectis موضوع تقلیل بیش یعنی شده باشد چون از نظر اقتصادی شرکتهای سهامی مایل هستند که بیشتر سرمایه های کوچک را جلب کنند و از نظر اجتماعی مؤسین میل دارند که حتی الامکان عده صاحبان سهام زیاد باشد تا از نفوذ اشخاص جلوگیری بعمل آید باینجهت ممکن است در اعلامیه ها و در متن اوراق مخصوص پذیره نویسی ماده که اجازه را تقلیل میدهد قید کنند و در اینصورت اشکال حقوقی پیش نیاید زیرا قرار بر آن شده است.

پرداخت قیمت سهام

برطبق ماده ۳۸ قانون تجارت «هرگاه سهام یاقطعات آن زائد بر پنجاه ریال نباشد تعهد کنندگان باید تمام وجه را تأدیبه نمایند و الا باید لا اقل نلت قیمت سهام را نقداً بپردازند و در هر حال وجهی که پرداخته میشود نباید کمتر از ۵۰ ریال باشد»

بنابر این اگر مثلاً شرکتی با سرمایه پانصد هزار ریال تشکیل شود و سهام آن ۵۰ ریالی باشد باید برای اینکه شرکت تشکیل شود تمام مبلغ پرداخته شود.

اگر سرمایه شرکت پانصد هزار ریال ولی تقسیم سهام ۱۰۰ ریالی شده باشد باید لا اقل از هر سهم ۵۰ ریال پرداخته

البته بانک حاضر نخواهد شد که هر سهمی را بفروش برساند و فقط پس از تحقیق کامل ممکن است اقدام بنماید بانک هم بدو صورت ممکن است واسطه کار بشود.

یکی آنکه حق العملی بنسبت عده سهامی که تعهد می گردد از مؤسین گرفته و سهام را در گیشه های خود بگذارد تا اعضاء بانک بمشتریان توصیه نموده و آنها به پذیره نویسی و ادار کنند.

این صورت در موقعی که مؤسین تعجیل در تشکیل شرکت ندارند البته از اتمتر تمام خواهد شد ولی اگر بخواهند بغوریت سرمایه تعهد و پرداخت شده شرکت تشکیل گردد و شروع بکار بکنند بانک قرار مقاطعه (Terme) میگذارند یعنی بانک خود خریدار کلیه سهام شده تمام سرمایه را پذیره نویسی کرده و لا اقل ثبت آنرا میپردازد و بنبغ و ضرر خود اقدام برای توزیع آن خواهد کرد بدیهی است در این مورد بانک حساب احتمال ضرر خود را کرده و سهام را بقیمتی مقاطعه خواهد کرد که جبران خسارت احتمالی را بنماید. اعم از اینکه مؤسین خود عهده دار جلب پذیره نویسی ها شوند یا بانک بآن اقدام کند ممکن است که در مدت معینی تقاضای سهام بیشتر از مقدار آنها یا کمتر شود اگر تقاضا کمتر باشد بآن عده که تقاضا کرده اند داده میشود و ممکن است مدت را تمدید کنند تا بقیه آنها پذیره نویسی شود ولی بدیهی است اگر مدت زیاد بطول بیانجامد اشخاصی که تعهد کرده اند میتوانند تعهد خود را پس بگیرند اگر مقدار تقاضا بیشتر از مقدار سهام بشود معمولاً بنسبت از تقاضاها کم میکنند و سهام را توزیع مینمایند ولی آیهائی که يك سهم بیشتر تقاضا نکرده اند همان يك سهم را نمیتوانند خریدار شوند.

ولی این سهام قطعی نخواهند بود مگر آنکه مجمع عمومی که از شرکاء تشکیل خواهد شد تقویم آنها را تصویب کند و همچنین است مزایایی که مؤسسين ممکن است برای سهام خود قائل شده باشند.

قانون تجارت توجه مخصوصی بموضوع تقویم سهام غیر نقدی و تصویب مزایا از طرف مجمع عمومی نموده است برای آنکه حقوق صاحبان سهام را محفوظ داشته و سرمایه های کوچک را که وارد در شرکتهای سهامی میشوند حمایت کند بر طبق ماده ۴۰ قانون تجارت « مؤسسين باید پس از تنظیم نوشته ای که حاکی از تعهد پرداخت سرمایه شرکت و تأدیة واقعی ثلث سرمایه نقدی است مجمع عمومی شرکت را دعوت نمایند »

و مقرر است که « هرگاه یکی از تعهد کنندگان سهم غیر نقدی اختیار کند یا مزایای خاصی برای خود مطالبه نماید مجمع عمومی در جلسه اول که منعقد میشود امر بتقویم سهم غیر نقدی نموده یا موجبات مزایای مطالبه شده را تحت نظرمی گیرد، تصویب قطعی تقویمات یا موجبات مزایا بعمل نیاید و تشکیل شرکت واقع نمیشود مگر در جلسه دیگر مجمع عمومی که بر حسب دعوت جدید منعقد خواهد شد و برای این که در جلسه دوم تقویم یا موجبات مزایا تصویب شود باید لا اقل پنج روز قبل از انعقاد جلسه راپورتی در این خصوص طبع و بین تمام تعهد کنندگان توزیع شده باشد تصویب امور مذکور باید با کثرت دو ثلث تعهد کنندگان حاضر باشد و جلسه مجمع عمومی قانونی نخواهد بود مگر اینکه عدداً نصف کل شرکائی که خرید سهام نقدی را تمهد کرده اند حاضر بوده و نصف کل سرمایه نقد را دارا باشند . پس دونوع اکثریت لازم است .

یکی اکثریت برای تشکیل جلسه که باید نصف عده شرکائی باشد که سهام نقدی دارند و این عده هم دارای لا اقل نصف سرمایه نقدی باشند .

دیگر اکثریت برای تصویب تقویم یا امتیازات که فقط اکثریت عددی یعنی دو ثلث عده تعهد کنندگان حاضر در جلسه خواهد بود .

شود یعنی نصف سرمایه باید قبلانآدیة شود .

اگر سرمایه شرکت بانصد هزار ریال باشد و تقسیم سهام ۱۰۰۰ ریالی شده باشد باید لا اقل ثلث قیمت هر سهم پرداخته شود یعنی از هر سهم لا اقل ۳۳۳۳ ریال پرداخت شود باین ترتیب چیزی که محقق است اینکه ثلث سرمایه شرکت باید قبلان پرداخته شود بقیه سرمایه بهمهده پذیره نویسهها میماند که بر طبق مقررات اساسنامه باید پرداختند ممکن است در اساسنامه وقت معینی برای پرداخت بقیه تعهدات معین شود یا آنکه وقت معین نداشته و تقاضای آن موکول برآی مجمع عمومی گردد تا در موقع لزوم پرداخت آنرا بنخواهد .

« هر کس تعهد اتباع سهامی را کرده و در موعد مقرر وجه تعهد شده را نپردازد علاوه بر آن وجه خسارات تأخیر تادیة (از قرار صدی دوازده در سال و بنسبت مدت تأخیر) محکوم خواهد شد » ماده ۳۲

بر طبق ماده ۳۳ قانون تجارت « اساسنامه شرکت میتواند نسبت باین قبیل اشخاص « ترتیب دیگری اتخاذ نماید یعنی ممکن است که خسارت تأخیر تادیة را بمبلغ بیشتری معین کند و « حتی مقرر دارد که در صورت عدم تادیة بقیه قیمت سهام مقدار تادیة شده از آن بابت بلاعوض تعلق بشرکت یافته و تعهد کننده نسبت بسهم تعهدی هیچ حقی نداشته باشد لیکن در این صورت پرداخت وجه تعهد شده باید لا اقل سه مرتبه بوسیله مکتوب با قبض رسید مطالبه و از تاریخ آخرین مکتوب یکماه منقضی شده باشد در مورد سهام بی اسم بجای مکتوب اعلان در جراید بعمل خواهد آمد »

و باضافه باید مفاد این مطلب یعنی حقی که بعنوان مجازات تعهد کننده شرکت داده میشود « در موقع تعهد صریحاً در دفتر شرکت قید شده و تعهد ذیل آنرا امضاء نماید » البته کلمه دفتر شرکت را نباید تحت الفظی گرفت و این امضاء را در ذیل اوراقی که برای پذیره نویسی باشخاص می دهند میتوان تحصیل کرد .

راجع بسهام غیر نقدی نیز قانون تجارت مقرر داشته است که « چیزی که در ازاء سهام غیر نقدی تمهد شده است تماماً باید تحویل شود (ماده ۳۹)